הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן ס סא

סא דִּין כַּמָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק וּלְכַוֵּן בִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבוֹ כ"ו סְעִיפִים:

א א יִקְרָא קְרִיאַת (א) שְׁמַע (פ) [א] (ב) בְּכַוָּנָה, (ג) בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, (ד) בְּרְתֵת וָזִיעַ: **ב** ב אֲשֶׁר אָנכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׳ הַיְנוּ לוֹמַר בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וְלֹא כְּמִי שֶׁכְּבָר שָׁמַע אוֹתוֹ הַרְבֵּה פְּעָמִים שָׁאֵינוֹ

א טור ורב עמרם.

ב [ב] ויקרא רבה (כו ו) פסקא (בחדש השלישי) [שור או כשבו].

ח רמב"ם פרק ב' מהלכות קריאת שמע (ה"א) וקרבי מאיר שם בדף י"ב (ע"ב).

בַּאֵר הַיטֵב

רִיבּוּי זֶה בָּאוּמְרוֹ 'בְּאַהֲבָה', לְאַפּוֹקֵי בְּאוֹתוֹ פַּעַם שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּאַהֲבָה, עַיֵּן שָׁם. וְקָדַם קְרִיאַת שְׁמַע יְכַוֵּן לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. מִי שֶׁהָיָה מְכַוֵּן בִּבְרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּמָצָא עַצְמוֹ בְּהֵיכַל הַגָּדוֹל, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִי קַאֵי בְּשָׁם קְדֻשַּׁךְ הַגָּדוֹל בְּטָחְנוּ שֶׁאֲהֵכַת עוֹלָם, אוֹ בְּהַגְבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא שֶׁבֵּרַכְתָּ יוֹצֵר אוֹר, חוֹזֵר לְבָרְכָה רִאשׁוֹנָה. פְּרִי הָאָרֶץ (ח"א) חֵלֶק אַרְז חַיִּים סִימָן ג'. אֲבָל בְּחִשּׁוּבַת גַּפְנִּי וְרִמּוֹנִים חֵלֶק אַרְז חַיִּים סִימָן כְּלָל א' סִימָן י"א פְּסָק שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר לְבָרְכָה רִאשׁוֹנָה, דְּפְסַק בְּרָכוֹת לְהֵקֶל. וּמִהֵיוֹת טוֹב יַחֲזוֹר לִרְאשׁ בְּרָכָה שְׁנִיָּה, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן פְּסַק הַיַּד אַהֲרֹן (הנה"ט) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ס"ז (ס"ה): **ד** (ג) וְכֵן הַלָּכָה. וְדוֹקָא בְּמִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל מִצְוָה דְּרַבָּנָן אֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה. רַדַּ"ז (סי' אלף צד, ע"י"ש ותי' סי' לז) מֻגָּן אַבְרָהָם (סק"ג): **ה** ראשון. אַף עַל גַּב דְּבִטְעִיף ד' פְּסַק דְּמִצְוֹת בְּצִי כַּוָּנָה, הַיְנוּ שֶׁיְכַוֵּן לְצֵאת, אֲבָל כַּוָּנַת הַלֵּב שֶׁיְּשִׁים עַל לִבּוֹ מַה שֶׁהוּא אוֹמֵר אֵין צָרִיךְ אֶלָּא בְּפִסּוּק רִאשׁוֹן. עַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם סִימָן ס"ג סְעִיף ד'. וְעַיֵּן בְּסָף מִשְׁנָה (פ"ב ה"א):

א (פ) בְּכַוָּנָה. תּוֹסֶפוֹת בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא (יב: ד"ה בקשו) כָּתְבוּ, דְּבִירוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ח) אָמְרוּ דְּאוֹתָם שֶׁל פָּרָשִׁיוֹת שֶׁתִּקְּנוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע לְפִי שֶׁכָּתוּב עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְכַוֵּן בֶּאֱמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע אִם עָבַר עַל אַחַת מֵהֶם. ב"ה: אֱלֹהֵינוּ' יְקַבֵּל דִּבּוּר 'אָנכִי ה' אֱלֹהֶיךָ'. 'ה' אֶחָד' דִּבּוּר 'לֹא יִהְיֶה לְךָ'. וּבְפָסוּק 'וְאָהַבְתָּ' יְקַבֵּל דִּבּוּר 'לֹא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יְדֵי הַמִּצְוָה, יָצָא: (י) וְכֵן הַלָּכָה. כָּתַב הַמֻּגָּן אַבְרָהָם (סק"ג) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (סי' אלף צד ע"י"ש, ותי' סי' לד) דְּזֶה דַּוְקָא בְּמִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל בְּמִצְוָה דְּרַבָּנָן אֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה. וּלְפִי זֶה כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁהֵם גַּם כֵּן דְּרַבָּנָן לְבַד מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אִם לֹא כְּגוֹן בָּהֶם לְצֵאת יָצָא בִּדִיעֲבַד, אַף מִבִּפְנִים מְקוֹמוֹת בְּשֶׁלְּחָן עָרוּךְ מַשְׁמַע שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל זֶה, וְכֵן מִבֵּאוּר הַגְּרָ"א בְּסִימָן תפ"ט (ס"ד) מַשְׁמַע גַּם כֵּן שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין מִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא לְמִצְוָה דְּרַבָּנָן. וְדַע דִּכְתַב הַמֻּגָּן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן תפ"ט סָעִיף קָטָן ח' דְּאַף דְּהַשָּׁלְחָן עָרוּךְ פָּסַק לַהֲלָכָה דִּמְצוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה וְאִם כֵּן הֵיכָא שֶׁלֹּא כִּוֵּן בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יָבֹרַךְ עוֹד עֲלֶיהָ, שֶׁלְּמָעְנִין בְּרָכָה צָרִיךְ לָחוּשׁ לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה וכן הלכה). וְדַע עוֹד דִּכְתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א) בִּכְלָל ס"ח (ס"ט) דְּמַה דְּמַצְרִכִינַן לֵיהּ לַחֲזוֹר וְלַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה הַיְנוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְתִלּוֹת שֶׁעַשְׂיָה הָרִאשׁוֹנָה לֹא הָיְתָה לְשֵׁם מִצְוָה, כְּגוֹן בְּתְּקִיעָה שֶׁהָיְתָה לְהִתְלַמֵּד, אוֹ בִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ לִמּוּדוֹ וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל אִם קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּדַרְכּוֹ שֶׁאֵנוּ קוֹרִין בְּסֵדֶר תְּפִלָּה, וְכֵן שֶׁאָכַל מַצָּה אוֹ תָּקַע וְנָטַל לוּלָב, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּוֵּן לָצֵאת יָצָא, שֶׁהֲרֵי מְשׁוּם זֶה עוֹשֶׂה כְּדֵי לָצֵאת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר הֵיכָא שֶׁמּוּכָח לְפִי הָעִנְיָן שֶׁעֲשִׂיָתוֹ הוּא כְּדֵי לָצֵאת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּוֵּן בְּפֵרוּשׁ יָצָא, אֲבָל בְּסִתָּמָא בְּוַדַּאי לֹא יָצָא כְּדַאִיתָא בְּתוֹסָפוֹת סַכָּה [דַּף ל"ט עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עוֹבֵר, עַיֵּן שָׁם]. וְכָל זֶה לְעִנְיַן בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה וַדַּאי צָרִיךְ לְזַהֵר לְכַוֵּן קֹדֶם כָּל מִצְוָה לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה, וְכֵן הָעִתִּיקוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים בְּסִפְרֵיהֶם, עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א) בִּכְלָל כ"א (ס"ד) וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (דיני ק"ש סכ"א) וּבְמַעֲשֶׂה רַב (הל' פסוקי דזמרה וק"ש סל"ז):

ה (יא) כַּוָּנָה זוֹ הָאֲמוּרָה כָּאן אֵינָהּ הַכַּוָּנָה הָאֲמוּרָה בְּסָעִיף ד', דְּשָׁם הִיא הַכַּוָּנָה לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת מִצְוָה זֶה בְּעֵינָן לְכָל הַפָּרָשִׁיוֹת [כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרִיטְבָ"א בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (כח: ד"ה בקורא) וְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בִּבְרָכוֹת (יג. ד"ה גמ' בקורא)], מַה שֶּׁאֵין כֵּן כַּוָּנָה זוֹ הִיא לְהִתְבּוֹנֵן וְלָשׂוּם עַל לִבּוֹ מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר, וּלְכָךְ הִיא לְעִכּוּבָא רַק בְּפִסּוּק רִאשׁוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִקָּר קַבָּלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם וְאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. (ט) [א]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ כַּוָּנָה לָצֵאת הוּא לְעִכּוּבָא רַק בְּפִסּוּק רִאשׁוֹן: (יב) [ב]אוֹ מַגִּיהַ. (י) וְהוּא שֶׁקּוֹרֵא כְּהִלְכָתָהּ:

א (א) שְׁמַע. הַיְנוּ (פ) כָּל קְרִיאַת שְׁמַע, דְּמַה שְּׁנִתְבָּאֵר בְּסוֹף סִימָן הַקּוֹדֵם הוּא רַק לְעִנְיַן דִּיעֲבַד: (ב) בְּכַוָּנָה. אֲלֵיהוּ רַבָּא (סק"א) הֲבִיא בְּשֵׁם הַכְּלָבּוֹ (סי' י') וְהוּא בִּירוּשַׁלְמִי סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (ה"ה), דִּבְקְרִיאַת שְׁמַע מַרְמָז 'בְּ'ד' אֱלֹהֵינוּ' מַרְמָז 'אָנכִי ד' אֱלֹהֶיךָ'. 'ד' אֶחָד' דִּבּוּר 'לֹא יִהְיֶה לְךָ'. וּבְפָסוּק 'וְאָהַבְתָּ' מַרְמָז דִּבּוּר 'לֹא תַשְׂא', דְּמַאן דְּרָחֵים לְמַלְכָּא לֹא מְשַׁבַּע בְּשְׁמֵיהּ לְשֶׁקֶר. וּבְפָסוּק 'וּכְתַבְתָּם' דִּבּוּר 'לֹא תַחְמֹד', דִּכְתִיב 'בָּתֶּיהָ' וְלֹא בַּיִת חֲבֵרָךְ. וּבְפָסוּק 'וְאָסַפְתָּ דְּגָנֶךָ' דִּבּוּר 'לֹא תִגְנֹב', דִּדְגָנָךְ וְלֹא תֹּאכַל דְּגָן חֲבֵרָךְ. וּבְפָסוּק 'וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה' דִּבּוּר 'לֹא תַרְצָח', דְּמַאן דְּקָטֵל יִתְקַטֵּיל. וּבְפָסוּק 'לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם' דִּבּוּר 'כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ'. וּבְפָסוּק 'וְלֹא תָתוּרוּ וְגוֹ' 'וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם' דִּבּוּר 'לֹא תִנְאָף'. וּבְפָסוּק 'לְמַעַן תִּזָּכְרוּ' וְגוֹ' דִּבּוּר 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת' שֶׁהוּא שָׁקוּל כְּכָל הַתּוֹרָה. וּבְפָסוּק 'אֲנִי ד' אֱלֹהֵיכֶם' דִּבּוּר 'לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר'. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶם בְּעֵת אֲמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לַעֲבֹר עַל אַחַת מֵהֶן. (ג) בְּאֵימָה וְיִרְאָה. וְנִרְאֶה (ס) דְּאֵימָה וְיִרְאָה זוֹ הִיא בְּאֹפֶן זֶה שֶׁיְּכַוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא קוֹרֵא אֶת שְׁמַע לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם לְהִיוֹת נֶהֱרָג עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, דְּזֶהוּ 'בְּכָל נַפְשְׁךָ' אֲפִלּוּ נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ, וְעַל זֶה אָמַר הַכָּתוּב (תהלים מד כג) 'כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם', כִּי אִז בְּכַוָּנָה זוֹ יִקָּרְאֶנּוּ בְּאֵימָה וְיִרְאָה וּרְתֵת וָזִיעַ: (ד) בְּרְתֵת וָזִיעַ. כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם רַב עַמְרָם לְשׁוֹן זֶה:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] בְּכַוָּנָה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב שֶׁכְּוֹתֵר חָדָשׁ (עס.) מְפַלִּיג בְּעִנְיַן מִי שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן דְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה מ"ב תֵּבוֹת כו' עַיֵּן שָׁם. 'וְאֶת צִיצִיּת תִּכְמֹה':

בַּאוּר הַלָּכָה

* וְכֵן הַלָּכָה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ וְכֵן מִבֵּאוּר הַגְּרָ"א וכו'. עַיֵּן שָׁם בְּסָעִיף ד' בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁדּוֹחֵק אֶת עַצְמוֹ לְהַצְמִיד הַדִּין דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ אֵלֵיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וּבְאֶמֶת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּעַצְמוֹ פָּסַק בְּסִימָן ס' דִּצְרִיכוֹת כַּוָּנָה, יוֹתֵר טוֹב הָיָה לֵיהּ לְתָרֵץ מִשּׁוּם דִּסְפֵרָה דְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁמְּתָרֵץ הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב), אֶלָּא וַדַּאי דִּסְכִירָא לֵיהּ שֶׁאֵין לְחַלֵּק כָּזֶה. וּלְעִנְיַן אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ כְּשֶׁעָשָׂה פַּעַם רִאשׁוֹן אֲפִלּוּ מִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה, כָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמֻּגָּן אַבְרָהָם דְּאֵין לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וּמְצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתַב גַּם כֵּן הַשַּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּסִימָן תפ"ט (הגב"י סק"א), עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ מְגַדִּים בְּפָתִיחָה (להל' ברכות השחר) דְּמִסְתָּפֵקָא לֵיהּ אִם הָא דְּפוֹטֵר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְהַלָּכָה דִּצְרִיכוֹת כַּוָּנָה הוּא מִשּׁוּם דְּסִפֵּיקָא דְּאוֹרַיְתָא לְחוּמְרָא, וְנִסְקָא מִינָּהּ לְעִנְיַן דִּבְקָנֶן, וּבְחִבּוּרוֹ בְּסִימָן תקפ"ט (מש"ז סק"ג) וּבְסִימָן תפ"ט (מש"ז סק"ו, ע"י"ש) כָּתַב נִסְקָא מִינָּהּ גַּם כֵּן לְעִנְיַן בְּרָכָה [הוּא סוֹתֵר לְמַה שֶׁכָּתַב בְּפָתִיחָה, עַיֵּן שָׁם]. וְלֹא רָאשׁוֹן הוּא בָּזֶה, כִּי גַּם הָעוֹלַת שַׁבָּת (סי' רטז סק"ד) כָּתַב דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הוּא מַחְמֶרֶת סָפֵק כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּשִׁלְטֵי רַבָּה בְּסִימָן ר"ל ג' (סק"ה), וְלָכֵן הַקְּשָׁה לוֹ בְּכַפָּה מְקוֹמוֹת, עַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה. וּמִשְּׁמַע מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תפ"ט (מש"ז) בְּסָעִיף קָטָן (ח) [ז] שֶׁרוֹצֶה לְצַדֵּד גַּם דַּעַת הַמֻּגָּן אַבְרָהָם לְזֶה שֶׁלָּכֵן סָכְרִיא לֵיהּ לְהַמֻּגָּן אַבְרָהָם דְּלֹא יַחֲזוֹר וִיבָרֵךְ מִשּׁוּם סָפֵק, אֲבָל כִּד נְעַיֵּן הֵיטֵב בְּמֻגָּן אַבְרָהָם אֵין שׁוּם רְאָיָה לָזֶה, שֶׁמִּנְּתוֹ לְעִנְיַן בְּרָכָה צָרִיךְ לַחוּשׁ לְדַעַת הַנִּי רַבָּנְוִיתָא שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עוֹד. גַּם בְּאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן ר"י"ג דְּחָה לְדִבְרֵי הָעוֹלַת שַׁבָּת וּכְסִירָא לֵיהּ דְּלֹא מִסְתָּפֵקָא לֵיהּ לְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּלָל. גַּם בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א בְּסִימָן זֶה סָעִיף ד' בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וְכֵן הֲלָכָה מוּכָח בְּהָדְיָא דְּסִכְירָא לֵיהּ בְּהָאֲלִיָּה רַבָּה: וְדַע דְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה הֵיכָא שֶׁמּוּכָח וְכוּ' כְּגוֹן בִּקְרִיאַת שְׁמַע עַל יְדֵי סֵדֶר תְּפִלָּה, וּבְשֹׁאַר מִצְוֹת עַל יְדֵי הַתּוֹרוֹת, אוֹ עַל יְדֵי הַהֶכְנָה לְהַמִּצְוָה כְּגוֹן מַה שֶׁאָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי פְּסָחִים פֶּרֶק ״ הֲלָכָה ג' גַּבֵּי מַצָּה דִּיכִין שְׁכִּין שֶׁלֹּא כִּוֵּן מִבְּיָכוֹל שֶׁהַסַּב חֲזָקָה דְּכַוֵּן, וּבִירוּשַׁלְמִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (פ"ג ה"ז) גַּבֵּי הָיָה עוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר אוֹ קוֹל מְגִלָּה וְכוּ' הָדָא דְּתֵימָא בְּשֶׁעוֹבֵר, אֲבָל בְּעָמַד חֲזָקָה כֵּן, וּפֵרוּשׁ דְּדַוְקָא אִם עוֹמֵד אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁתֹּמְהָא לְאוֹ לְמִצְוָה קָאֵי, אֲבָל בְּעוֹמֵד בְּתוֹךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת וְשׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר מִשֶּׁתֹּמְהָא עוֹמֵד לְשֵׁם כַּוָּנָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּסִימָן זֶה (סק"ג), וְכָל כַּהֲאי גַּוְנָא נוֹקֵט לְמִצְוָה עוֹד. וְדַע עוֹד דְּאַף לְפִי דִּבְרֵי הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סח ס"ט), בִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל לַיְל שַׁבָּת לְפִי מִנְהָגֵנוּ שֶׁאָנוּ קוֹרִין אוֹתָהּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בִּבְרכוֹתֶיהָ קֹדֶם זְמַנָּהּ וְסוֹמְכִין עַל מַה שֶּׁיִּקְרָא אוֹתָהּ עוֹד הַפַּעַם בִּזְמַנָּהּ, אִז אַף אִם אַרַע שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בִּזְמַנָּהּ אַף שֶׁלֹּא כִּוֵּן לָצֵאת, נִרְאֶה דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלִקְרוֹתָהּ מִדִּינָא, דְּהָכָא לֹא מוּכָח מִדְּקָרָאָהּ בְּסֵדֶר הַתְּפִלָּה שֶׁכְּדֵי לָצֵאת קְרָאָהּ, דַּהֲרֵי קוֹרֵאת תָּמִיד בְּסֵדֶר הַתְּפִלָּה אַף שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ כְּדֵי לְסַמֵּךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (ע) כְּסָף מִשְׁנֶה (פ"ב ה"א): (י) מֻגָּן אַבְרָהָם (סק"ד): א (פ) הַגְּרָ"א: (כ) בָּ"ח (ס"א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו"ע הרב (ס"ה). וביאר הטעם, מפני שעיקר קריאת שמע אינה אלא פסוק ראשון בלבד שהוא מן התורה והשאר שתיקנו חכמים לא הצריכו כוונה אלא לכתחילה אבל אם קרא השאר בלא כוונה א"צ לחזור ולקרות בין שקרא בלא כוונה לצאת בין שלא בכוונת הענין. ואף להאומרים שאף מצות של דברי סופרים צריכים כוונה לצאת מכל מקום בקריאת שמע כיון שאינה מצות עשיה אלא קבלת מלכות שמים ועול מצות שהוא דבר התלוי בכוונת הענין לפיכך כיון שלא הצריכו לחזור ולקרות מפני חסרון כוונת הענין לא הצריכו גם כן לחזור מפני חסרון כוונה לצאת, כי מה בצע שיחזור לדבר בלי לב ודי במה שהצריכוהו לקרות בכל יום שעל ידי כן יבא גם כן לקבלה בלב ברוב הפעמים שהרי לכתחלה הצריכו כוונה אלא שאם אירע מקרה שלא נתכוין לא הטריחו לחזור. אבל להאומרים שמואהבת ואילך הוא ג"כ מן התורה צריך כוונה לצאת

המשך בסוף הספר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סא

חֲבִיב (ה) אָצְלוֹ: **ג** [ג]בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ רמ״ה תֵּבוֹת וּכְדֵי (ו) לְהַשְׁלִים רמ״ח כְּנֶגֶד אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם (ז) מְסַיֵּם שְׁלִיחַ צִבּוּר (ח) ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת, (ט) [א]וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר בְּקוֹל רָם (ס) [ב] (י) ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. הַגָּהּ: וּכְנָה כָּל אָדָם יוֹצֵא, הוֹאִיל וְשׁוֹמְעִין מִפִּיו שֶׁל שְׁלִיחַ צִבּוּר אֶלָּא (בית יוסף (ד״ה יש מוהגים) בשם ארחות חיים (דין קדושה מיוחס סוף ד)). וְאִם הָיְתָה רוֹצָה גַּם כֵּן לְאָמְרָם עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֵין אִסּוּר (ג) (יא) בְּדָבָר (דברי עצמו). [ד]וְאִם הוּא קוֹרֵא בְּיָחִיד יָכוֹל (ל) (יב) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר וָוִי״ן שֶׁבָּאֱמֶת וְיַצִּיב שָׁעוֹלִים תִּשְׁעִים, וְהֵם כְּנֶגֶד שֵׁשׁ שְׁמוֹת הַהֲוָיָה, שֶׁכָּל שֵׁם עוֹלֶה עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה וְאַרְבַּעַת אוֹתִיּוֹתָיו הֵם שִׁלְשִׁים. הַגָּהּ: וְיֵשׁ עוֹד טַעַם אַחֵר בַּדָּבָר, דַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר וָוִי״ן עוֹלִין תִּשְׁעִים, וְהַקְּרִיאָה נֶחְשֶׁבֶת אֶחָד, (יג) הֲרֵי תִּשְׁעִים וְאֶחָד כְּמִנְיַן הַשֵּׁם בְּקְרִיאָתוֹ וּבִכְתִיבָתוֹ, וְהֲרֵי כְּאִלּוּ אָמַר ה׳ אֲדֹנ״י אֱמֶת (מהרי״ק שורש מ״ב (מד׳ שלפניו שורש ס) ואגור (סי׳ קז)). וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּיָחִיד (יד) יֹאמַר אַל מֶלֶךְ נֶאֱמָן (ה) שְׁמַע וְגוֹ׳, כִּי שֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת אֵלּוּ מַשְׁלִימִין הַמִּנְיָן שֶׁל רמ״ח, וְהוּא בִּמְקוֹם אָמֵן שֵׁשׁ לַעֲנוֹת אַחַר בָּרוּךְ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, וְכֵן נוֹהֲגִין. וְנִרְאֶה לִי מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁקּוֹרֵא עִם הַצִּבּוּר לֹא יֹאמַר אַל מֶלֶךְ נֶאֱמָן, רַק (טו) יֹאמַר אָמֵן אַחַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁמְּסַיֵּם הַבְּרָכָה, (טז) וְכֵן נוֹהֲגִין לִקְרוֹת פָּסוּק רִאשׁוֹן בְּקוֹל רָם, כְּדֵי לְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה: **ד** [ה]נוֹהֲגִין לִתֵּן (ו) [ז] (יז) יְדֵיהֶם עַל פְּנֵיהֶם בְּקְרִיאַת פָּסוּק רִאשׁוֹן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּדָבָר אַחֵר שֶׁמּוֹנְעוֹ מִלְּכַוֵּן: (יח) לְהַאֲרִיךְ בְּחִי״ת שֶׁל אֶחָד, כְּדֵי שֶׁיַּמְלִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, [ח]שֶׁלָּזֶה רוֹמְזִים הַחִטּוֹטְרוֹת

גּ זהר סוף פרשת וַיֵּרָא אֵלָיו ה׳ (סתר תורה קא. ע״ש, ועי׳ זוהר חדש רות ל:) וּבְתִקּוּנִים תִּקּוּן (י״א) [י׳] (כה:).
ד שם (בזוהר חדש).
ה טור. ו מָהָא דְּבָרְכוֹת י״ג (ע״ב) לְפָרוּשׁ הָרֹא״ש (סי״ב סי׳ ג). ז שָׁם בַּגְּמָרָא.
ח מִנְחוֹת כ״ט עַמּוּד ב׳.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ב] ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״א) כָּתַב דְּהַבַּ״ח וּפְרִי חָדָשׁ הִסְכִּימוּ לְהַיְרוּשָׁלְמִי (מגילה פ״ד ה״ח) שֶׁאִם קוֹרֵא בְּיָחִיד שָׁרִי לֵיה לְמִכְפֶּל ה׳ אֱלֹהֵיכֶם, וְשֶׁמִּצְּדִי שֶׁכֵּן כָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל זצ״ל (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ט) שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן רַבָּנוּ הָאֲרִ״י ז״ל, וְכֵן חֹלֶק מְקוֹם אֱמֶת וְיַצִּיב וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל הָרַאֲבַ״ד בְּעִנְיַן הַכַּשׁוּת וְהַזְּכָרוֹת שֶׁכָּתַבְתִּי וְהֶבִיאוּ בְּשַׁבְּלֵי לֶקֶט (סי׳ ח), עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם אֱמֶת לְחוֹדֵיהּ לֹא יִכְפֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב (כאר היטב) לְקַמָּן סָעִיף קָטָן ג׳, עַיֵּן שָׁם שֶׁהִדְרְכֵי מֹשֶׁה כָּתַב כֵּן בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ג ח״כ). וְעַיֵּן בְּשוּ״ת מַיִם רַבִּים חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן א׳ דְּשָׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאוֹמֵר מֵלֶךְ אֱמֶת בְּקוֹל רָם וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר ה׳ אֱלֹקֵיכֶם אֱמֶת לְהַשְׁלִים רמ״ח תֵּבוֹת, לְאוֹ שַׁפִּיר עָבֵיד, רַק יֹאמַר מֵלֶךְ אֱמֶת בְּפֶתַח רִאשׁוֹן בְּלָחַשׁ, וְאַחַר כָּךְ יַחֲזוֹר וְיֹאמַר הַשֵּׁשׁ תֵּבוֹת בְּקוֹל רָם, וְזֶהוּ הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֲבָל הַצִּבּוּר לֹא יַחֲזִירוּ כְּלָל, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּסֵדֶר הַיּוֹם (כוונת ש״ת הוהחה) מִי שֶׁלֹּא הִשְׁלִים קְרִיאַת שְׁמַע וּכְבָר הִקְדִּים הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְיָסַם, יוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּצַמְצֵם בְּפֶתַח אֱמֶת וְיִשְׁתֹּק וְיִשְׁמַע לִשְׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁחוֹזֵר ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת וְאַחַר כָּךְ יִגְמֹר הַקְּרִיאַת שְׁמַע, וְיוֹצִיא לוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ קְרִיאַת שְׁמַע, וְזֶה צָרִיךְ סְפֵי מִלְּכַתְּךָ בְּט״ו וְרִי״ן, עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (ריטי ק״ש אות כו) כָּתַב כְּשֵׁם מַשָּׁה יְהוּדָה (סק״א) שֶׁכָּתַב שֶׁפָּה שֶׁקִּבֵּל לִשְׁמֹעַ מֵהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בִּאֶמְצַע קְרִיאַת שְׁמַע לֹא הָוֵי לֵיהּ כְּקוֹרֵא לְמִפְרַע רַק לְעִנְיַן שֶׁיִּצְא יְדֵי חוֹבָתוֹ, אֲבָל לֹא לְעִנְיַן דַּחֲשִׁיב הַפְסָק, וּמַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לֹא הָוֵי כְּקוֹרֵא בְּצִמְצוּם, אֶלָּא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ עָלָיו בְּחִיּוּב לְהַשְׁלִים רמ״ח תֵּבוֹת וְהוּא קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּסִדְרוֹ, וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכָי (סק״ב) עַיֵּן שָׁם: **ה** [ו] יְדֵיהֶם. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשַׁלְחָן עָרוּךְ עַל פְּנֵיהֶם רוֹצֶה לוֹמַר עַל הָעֵינַיִם, וְכֵן כָּתַב בִּקְצִיר עֵץ חַיִּים (שער הק״ש פ״ח) יִקְּבֹר עֵינָיו בְּיָדוֹ הַיְמָנִית כו׳. וְאִפְשָׁר שֶׁחֲבוֹת עַל פְּנֵיהֶם צָרִיךְ לוֹמַר עַל הָעֵינַיִם, אַךְ בְּשׁוּר לֹא מִשְׁמַע כֵּן. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) בְּשֵׁם מְהַרִּי״ל (הל׳ תפלה) שֶׁהַנִּיחַ יָדָיו עַל עֵינָיו כו׳. וְכֵן בִּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא (יג:) גַּבֵּי רַבִּי. וְעַיֵּן בְּשׁוּר:

בְּאֵר הַיֵּטֵב

תִּשָּׁא׳ וּבְפָסוּק ׳וּכְתַבְתָּם׳ דְּשׁוּר ׳לֹא תַחְמֹד׳. וּבְפָסוּק ׳וְאָסַפְתָּ׳ דְּשׁוּר ׳לֹא תִגְנֹב׳. וּבְפָסוּק ׳וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה׳ דְּשׁוּר ׳לֹא תִרְצָח׳. וּבְפָסוּק ׳לְמַעַן יַרְבּוּ יְמֵיכֶם׳ דְּשׁוּר ׳כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ׳. וּבְפָסוּק ׳וְלֹא תְתוּרוּ׳ דְּשׁוּר ׳לֹא תְנָאֵף׳. וּבְפָסוּק ׳לְמַעַן תִּזָּכְרוּ׳ דְּשׁוּר ׳זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת׳ שֶׁשָּׁקוּל כְּכָל הַתּוֹרָה. וּבְפָסוּק ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ דְּשׁוּר ׳לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׳. וְעַיֵּן בְּכֹל בּוֹ (סי׳ י) הֵבִיאוּ בְּסֵפֶר אֵלֶּה רַבָּה (סק״א) עוֹד רְמָזִים אֲחֵרִים]: **ג** (ג) ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וּבִמְקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לַחֲזוֹר אֵין מוֹחִין בְּיָדָם. וּבְכֵפֶר עֲשָׂרָה (מאמר אם כל חי ח״א סי׳ יז) כָּתַב דְּשָׁלִיחַ צִבּוּר אֵינוֹ אוֹמֵר בְּלָחַשׁ אֱמֶת, וְיָחִיד אוֹמֵר בְּלָחַשׁ אֱמֶת וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְאוֹמֵר אֱמֶת. אֲבָל מֵהָרִ״ם אֲלַשְׁקַר (סי׳ סה) כָּתַב שֵׁשׁ לוֹמַר גַּם בְּפֶתַח הָרִאשׁוֹן אֱמֶת שֶׁלֹּא לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם, וְאֱמֶת הַשֵּׁנִי אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן. וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ״ז (חלק ב׳ סימן נ״ח) [ס׳ אלף קכז] וּמְהָרַ״ם (בשו״ת הרא״ם) חֵלֶק א׳ סִימָן ב׳. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ וּבְמִנְיַן אַבְרָהָם (סק״א). וְעַיֵּן בְּחִשּׁוּבֵי נַחֲלַת שִׁבְעָה חֵלֶק ב׳ סִימָן כ״ו שֶׁכָּתַב שֵׁשׁ לִגְעֹר בְּשָׁלִיחַ צִבּוּר בְּשֶׁחוֹזֵר ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת שֶׁלֹּא יַחֲזוֹר גַּם כֵּן תֵּבַת אֲנִי, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן, וְהֵבִיא מִלְּבוּשֵׁי צֶדֶק (הגב״י): (ג) דָּבָר. אֲבָל אֵינוֹ אוֹמֵר אֱמֶת לְחוֹדֵיהּ עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, דְּהָוֵי כְּשָׁמַע שְׁמַע. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב), וְעַיֵּן בְּנֶקֶט הַגְּדוֹלָה (סי׳ סו הגה״ט): (ד) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר וָוִי״ן. וּכְעֵרְכִית יִכַּוֵּן שֶׁאֱמֶת עוֹלֶה בְּמִקּוּם שִׁלְשָׁה שְׁמוֹת הַנ״ל. עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת (שם) מִנַּן אַבְרָהָם (סק״ב): (ה) שְׁמַע. וּכְמַשֶּׁה מֹשֶׁה (סי׳ ג) כָּתַב שֶׁרָשַׁ״ל (ע״י בשו״ת סי׳ סד) לֹא רָצָה לְהַפְסִיק. וּבְבֵית יוֹסֵף (ד״ה יש נוהגים) מַשְׁמַע שֶׁמְּנַהֵג קַדְמוֹנִים הוּא, וְכֵן כָּתַב הַצַּ״ח (סק״ב). וְעַיֵּן שְׁרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״א): **ה** (ו) יְדֵיהֶם. רוֹצֶה לוֹמַר יַד יָמִין:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵינִישׁ לְקְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל זְמַן דְּקָרֵי לָהּ כְּפִרוּטְגְּמָא חֲדָשָׁה [הוּא כְּתַב צְווּחֵי הַפָּלֶךְ עַל בְּנֵי מְדִינָתוֹ], וְיַחְשֹׁב בְּלִבּוֹ אִלּוּ מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שׁוֹלֵחַ פְּרוּטְגְּמָא חֲדָשָׁה בְּגַוַּאֵי הֵיוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה קוֹרְאִין אוֹתָהּ בְּאֵימָה וְיִרְאָה בְּרֹתֶת וָזִיעַ, קַל וָחֹמֶר לִקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהוּא פְּרוּטְגְּמָא שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁחַיָּב כָּל אֶחָד לִקְרוֹתָהּ בְּאֵימָה וְיִרְאָה בְּרֹתֶת וָזִיעַ. וְכָתַב הַפְּרִישָׁה (סק״א) דְּלִכְאִי הַמְשִׁילוֹ לִפְרוּטְגְּמָא כְּתַב צְווּחֵי הַפָּלֶךְ, לוֹמַר לְךָ שֶׁלֹּא תִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּחָטֵיפָה וּכְמַרוּצָה וּכְעַרְבּוּבְיָה הַדְּבָרִים, אֶלָּא בְּמִתּוּן מִלָּה בְּמִלָּה וּכְהָפְסֵק בֵּין דָּבָר לְדָבָר, כְּאָדָם הַקּוֹרֵא צְווּחֵי הַפָּלֶךְ שֶׁקּוֹרֵא בְּמִתּוּן גָּדוֹל כָּל צְווּחֵי בְּנֵי עַצְמוֹ לַהֲבִינוֹ עַל תְּכוּנָתוֹ, כָּךְ יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע כָּל צְווּחֵי עִנְיָנָהּ וְעִנְיָנָהּ הַנִּזְכָּר בּוֹ יָשִׂים אֶל לִבּוֹ לַהֲבִינוֹ, כִּי הוּא צְווּחֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל בָּרוּךְ הוּא: **ב** (ה) אֶצְלוֹ. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משז״ ס״ק א) שֶׁעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיךְ שִׂיחְיֶה לְהָבִין בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁאוֹמֵר, וְלֹא לִקְרוֹתָהּ בְּמִרוּצָה כִּפְי הַהֶרְגֵּל וְרַק לְצֵאת יְדֵי קְרִיאָה: **ג** (ו) לְהַשְׁלִים רמ״ח. כִּדְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם (זהר חדש רות ל:) פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר ׳רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ׳ (משלי ג ח), הַתּוֹרָה הִיא רְפוּאָה לַגּוּף וְלָעֲצָמוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, דְּאָמַר רַבִּי נְהוֹרַאי אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה בְּקְרִיאַת שְׁמַע רמ״ח תֵּבוֹת כְּמִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם וְהַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקּוּנוֹ כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר נוֹטֵל תֵּבָה אַחַת וּמִתְרַפֵּא בּוֹ, וְדָא ׳רְפוּאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ׳ וְכוּ׳, וְהַלֹּא בְּקְרִיאַת שְׁמַע אֵין שָׁם אֶלָּא רמ״ח תֵּבוֹת וְכוּ׳, מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ, תִּקְנוּ שֶׁיְּהֵא שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר שֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת, וּמַאן נִינְהוּ ׳ד׳ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת׳, כְּדֵי לְהַשְׁלִים רמ״ח תֵּבוֹת עַל הָעֵינַיִם וְכוּ׳, מִפְּנֵי שֶׁחִסְרוּ שֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת שֶׁלֹּא עִם הַצִּבּוּר אֵינוֹ מַשְׁלִים אֵיבָרָיו, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר וָוִי״ן דְּבָאֱמֶת וְיַצִּיב, וְעִם כָּל דָּא הָיָה קוֹרֵא עָלָיו אַבָּא ׳אָמַלְּלוּ עֵינַי מִלְּהַבִּיט לְהָמְנוֹת׳ (קהלת א טו), אוֹתָם שֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת הִקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר לֹא יוּכַל לְהָמְנוֹת אוֹתָם לְהַשְׁלִים

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ג) מִנַּן אַבְרָהָם (סק״א): (ד) נֶחְלַת שִׁבְעָה (ח״ב סי׳ כה): (ה) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב): (ו) מִנַּן אַבְרָהָם (סק״ב): (ז) מִנַּן אַבְרָהָם (סק״ג): **ה** (ם) עֲטָרַת זְקֵנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכתב בסידור: יחיד המתפלל לעצמו יחזור תיבות אני ה׳ אלהיכם. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ד) כתב שיענה אמן אחר הש״ץ שמסיים הברכה. וכן הוא המנהג. וכ״כ בסימן נ״ט (ס״ד).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah